

KRONIKA

WIADOMOŚCI KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Opłata prenumeracyjna na Kronikę Wiadomości Krajowych i Zagranicznych wynosi w Warszawie rocznie: a) 7 kop. 20 (złp. 48); b) kwartalnie rub. sr. 1 kop. 80 (złp. 12); miesięcznie kop. 60 (złp. 4).

Na prowincji w Królestwie z pocztą rocznie rs. 12 (złp. 80); kwartalnie rs. 3 (złp. 20). W Cesarstwie też sama opłata co na prowincji w Królestwie, z dodaniem... cznie lub t kwartalnie za 1 perty

Jutro Ś. Edmunda Biskupa.
Wschód słońca o g. 7 m. 24.—Zach. o g. 4 m. 6.

Biuro Redakcji przy ulicy Krakowskie-Przedmieście w domu Nro 391. naprzeciw Saskiego placu.

Dzisiaj rano stopni zimna 2. wczoraj w poł. zim. 1.
Wysokość wody na Wiśle stop 2 cali 4.

Z Petersburga, d. 24 października (5 listopada).

NAJJAŚNIEJSZY PAN, w skutku najpoddanego przedstawienia p. ministra skarbu, **NAJWYŻEJ** rozkazać raczył: uwolnić poddanych Francuzkich od uiszczania następujących opłat, ustanowionych w obu stolicach na korzyść dochodów miejskich, przez zdania Rady Państwa, **NAJWYŻEJ** zatwierdzone w dniach 7mym kwietnia 1820 r. i 13tym kwietnia 1823 roku: 1) od kupców zagranicznych, po jeden procent od rubla kapitału objawionego i 2) od kupców przyjezdnych, przebywających w charakterze cudzoziemców nie handlujących, mających w mieście własność nieruchomą, od każdego po 200 rubli ass. (57 rs. 14 $\frac{1}{4}$ kop. sr.) na rok.

— **N. CESARZ JMC** raczył 25 września rozkazać: zwinąć odwachy na wszystkich wjazdach do miast, prócz tych, gdzie są bramy tryumfalne, jako: w Petersburgu, na wjazdach Moskiewskim i Narwskim i w Moskwie, na Twerskim; rogatki zaś, przez wojskowych utrzymywane, zwinąć wszędzie, prócz po fortecach.

— Przez rozkazy dzienne **CESARSKIE** w wydziale wojskowości, z d. 3 października w Żytomierzu, p. o. gubernjalnego leśniczego Mohylewskiego, kapitan korpusu leśniczych *Gedeker-Meyer*, przeniesiony zostaje na horodniczego miasta Lepła, z zaliczeniem do piechoty linjowej w randze majora.—6 października w Kijowie, zawiadujący Włodzimierskim Kijowskim korpusem kadetów pułkownik *Wolski 1*, za odznaczającą się służbę zostaje mianowany generałem majorem, na zasadzie **NAJWYŻSZEGO Manifestu** 18 lutego 1762 roku i zatwierdzony dyrektorem tegoż korpusu;—zostający w piechocie linjowej i wojskach zapasowych generał-porucznik *Zabokrzycki 1*, mianowany naczelnikiem 6tj dywizji pieszej, na miejsce generał-porucznika *Bellegarde 1*, który odwołany zostaje od tego dowództwa na nieograniczony urlop, z zaliczeniem do piechoty linjowej i wojsk zapasowych.

Ogłoszenia od Rządzącego Senatu.

Wzywają się do sądu powiatowego Taraszczańskie-

go spadkobiercy po wolnopraktykującym lekarzu *Leonie Drewnowskim*.

Będzie sprzedawać się z licytacji w rządzie gubern. Mohylewskim majątek w pow. Mohylewskim Sieńkow, dusz 67, (ta liczba zmniejszyła się do 57); oceniony rs. 8,115.—Termin: 26 lutego 1858 r.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

NAJJAŚNIEJSZY PAN, zgodnie z wnioskiem *JO. Xięcia* Namiestnika Królestwa, **NAJMIŁOŚCIWIEJ** zezwolił raczył na pozostawienie w Królestwie Polskiem na zasadach **NAJWYŻSZEGO** Ukazu z d. 15 (27) Maja 1856 r. wychodcy *Djonizego Konstantego-Stanisława Petinetti*, który dobrowolnie z Prus do kraju powrócił.

— W niedzielę d. 22 b. m. w Sali Redutowej danym będzie koncert przez znanego już tutaj skrzypka *Kazimierza Ładę*, który przed kilkoma laty tak miłego doznał u nas przyjęcia. Spodziewać się należy że piękna i melodyjna gra tego artysty znajdzie i obecnie licznych zwolenników, tém więcej iż od tego czasu musiał p. Łada zrobić znaczny postęp na skrzypcach i powiększyć swój repertuar nowymi kompozycjami.

Nowa taryffa celna.

W dniu 28 maja (9 czerwca) r. b. wydana została nowa taryffa celna dla handlu europejskiego w Cesarstwie Rosyjskim i królestwie Polskiem. Taryffa ta, obowiązująca mająca na każdej komorze od dnia nadejścia do niej, na tutejszej komorze składowej odebrana została w dniu 15 (27) czerwca r. b. i od tego dnia tutaj obowiązuje. Ta zmiana taryffy, wypadek zawsze ważny dla handlu, względem którego ma miejsce, i dla handlu tych narodów, które z tamtym zostają w stosunkach, zapowiedziana dawniej urzędowo, bez oznaczenia terminu kiedy ma nastąpić, oczekiwaną była od dość dawna przez świat handlowy, i odgłosy tego oczekiwania odbiły się w dziennikarstwie. Zagraniczne, rosyjskie, a po części i nasze dzienniki, jedno przed, drugie zaraz za wprowadzeniem nowj taryffy, podawały bądź wedle nie-

dość pewnych źródeł wiadomości o tem, jakie dane stanowią ją będą, bądź po wyjściu, porównania jej z dawną taryffą.

Nie spieszyliśmy iść w ślad za niemi; nie potwierzyliśmy ani tego, co z jednej korespondencji berlińskiej dziennika *Le Nord*, powtarzały nasze i zamiejscowe gazety, a co potem w bardzo małej części się sprawdziło; ani tego, co byśmy znaleźć mogli w wydanem zaraz po wyjściu porównaniu taryff celnych z roku 1850 i 1857 (w Petersburgu), bo nie widzieliśmy potrzeby porównywać nową taryffę z temi przepisami, które wydane w roku 1850, później w znacznej części zmienionemi zostały; ani nakoniec artykułu z *Journal de St. Petersbourg*, wkrótce po wyjściu nowj taryffy napisanego, bo ten nie uwzględniał wcale ani zmian jakie zaszły w taryffie od 1850—1857 roku, ani naszego położenia handlowego;—a już nie mamy co mówić o powtarzaniu jakich artykułów zagranicznych, napisanych z głównym względem na stosunki miejscowe, mniej nas nateraz obchodzące.

Udaliśmy się do źródła, po wiadomości pewniejsze, a głównie po dane miejscowo nas obchodzące; chcieliśmy, aby artykuł nasz był ciekawy, jako porównanie dla mającego stosunki handlowe, który chociaż ma przed sobą nową i dawną taryffę, potrzebuje jednak ich porównania; jako wiadomość, dana, fakt dla ekonomisty i statystyka, który ze zgromadzonych potem materiałów wnosić będzie, o ile powiększenie lub zmniejszenie dowozu było skutkiem powiększenia lub zmniejszenia cła, o ile to ostatnie wywarło wpływ na rozwój lub upadek produkcji krajowej itp. dla każdego czytelnika nakoniec, który wiedzieć pragnie o ile rzeczywiscie może płacić drożej za ten lub ów obiekt, lub o ile powinien płacić taniej z powodu obniżenia cła. Zebranie takich wiadomości kosztowało nas dosyć czasu; sądzimy, że to jest dostatecznym usprawiedliwieniem się naszym z opóźnienia w podaniu wiadomości o nowj taryffie celnej.

Pod względem handlu lądowego, królestwo Polskie jest nadzwyczaj ważnym punktem dla Rosji,

Wszakże z temi słowami upadł nazad na łóżko bez przytomności.

Widząc go felczer w tak gorączkowym stanie, wziął go natychmiast w staranniejszą opiekę. Upuścił mu więc krwi dobrą miarę, użył zimnej wody na głowę i w ogóle starał się o to, ażeby chory nie miał przynajmniej żadnego nowego powodu do irytacji. Wszakże daleko więcej tutaj pomogło samo puszczenie krwi, niżeli wszystkie inne starania. Osłabiony tem bowiem *Bierzyński*, zaczął drzemać pomału, a wreszcie zasnął.

Tak spał ze trzy godzin. Obudziwszy się, usiadł na łóżku i zaczął się rozpatrywać do koła. Ale w świetlicy było wszystko w tym samym stanie, jak przedtem. Czterech żołnierzy, opartych na karabinach, stało około łóżka, pod ścianą oficer z szablą dobytą, a Pawełek z żydem za drzwiami. Temu wszystkiemu przypatrywał się *Bierzyński* z uwagą, ale zdawał się być całkiem spokojnym. Tak też było w istocie. Znajdował on się bowiem w tym stanie, w którym już minęło pierwsze przerażające wrażenie nieszczęścia, wyrastającego do takich rozmiarów, jakie im nada trwożą wzburzone serce i wyobraźnia. Trzewem okiem patrzył on teraz na nagą rzeczy-

wistość, mierzył ją zimnym rozumem i przypasabiał się do tego, aby ją znieść z odpowiednią godnością.

Niebawem jednak znowu zadrżały mury gospody, ale nie od strzałów armatnich, tylko od tententu jakiegoś oddziału jazdy, który pędem tu przybył i stanął. Na ten odgłos *Bierzyński* wstał raźnie z miejsca i wpatrzył się we drzwi — a wtem przez te drzwi weszło do świetlicy kilku oficerów rozmaitego ubioru i broni i kilkunastu żołnierzy. — Na ich czele wszedł mąż barczysty i silny, w lśniącym kiryście i w kapeluszu stosowanym z piórami, w palonych bótach i z wyczernionymi wąsami. Był to *Wścieklica*.

Obaczywszy go *Bierzyński*, jakoś swobodniej odetchnął. Zdawało mu się, że zabłysnęła nadzieja ratunku....

Ale *Wścieklica* tylko spojrział na niego, przypatrzył mu się, przekonał się, że to on rzeczywiscie; lecz oprócz tego ani mu głową nie kiwnął. Patrzył na niego, jakby go nie znał, jak na stworzenie nie mające już nawet ani ludzkiej godności....

Poczem natychmiast zwrócił się do jednego z oficerów, których przywiódł ze sobą i położywszy rękę na jego ramieniu, mówił coś

Annuncjata.

POWIEŚC HISTORYCZNA

przez

Zygmunta Kaczkowskiego.

Tom III.

(Ciąg dalszy).

— Co to jest? — spytał z przestachem obłąkanego *Bierzyński*.

— Niech pan marszałek będzie spokojny, rzekł felczer do niego, — to tam biją się jeszcze.

— Biją się jeszcze! — zawołał na to przerażliwym głosem *Bierzyński*, — puście mnie! puście! — i podniosłszy ręce do góry, rzucił się na żołnierzy.

Żołnierze go powstrzymali łagodnie.

— Puście mnie! — wołał on przecie, wydzierając się z rąk ich, — puście mnie! ja wam przysięgam, że już nie zwyciężę! ja tylko zginę!...

ze swego jeograficznego położenia; ono bowiem samo, jeżeli nie ma prawie równej długości granicy lądowej europejskiej, jak cała Rossja europejska, z wyłączeniem kraju Zakaukaskiego, który pod względem handlu pozostaje we wcale odrębnych warunkach, to ma ją za to w najważniejszych prawie punktach, bo na pograniczu z Prusami i Austrią. Dowodem tego jest to, że liczba komór celnych na granicy królestwa Polskiego, dorównywa prawie liczbie wszystkich komór na granicy europejskiej Cesarstwa, nie odliczając wcale znajdujących się między niemi komór portowych, wyłączając jednak zupełnie, dla powyższej przyczyny, kraj Zakaukazki. Mila bieżąca granicy lądowej wypada w królestwie na dziesięć może razy mniejszą liczbę mil kwadratowych powierzchni kraju, niż w całej Rossji europejskiej, uważanej łącznie z królestwem. Ztąd królestwo względem Cesarstwa, z którym pod względem celnym, od czasu zniesienia linii celno-granicznej, a więc od pierwszych dni roku 1851, najściślej jest zjednoczonem, stanowi jakby część nadgranicznego pasu, i z tego powodu więcej stosunkowo jak całe Cesarstwo, jest wystawionem na niebezpieczeństwo defraudacji.

Prócz tego, królestwo ma kolej żelazną Warszawsko-Wiedeńską, główną dotąd arterję handlu lądowego rossyjskiego. Był czas, że ta linja kolei żelaznej, w czasie trwającej w epoce ostatniej wojny blokady portów rossyjskich, była dla handlu zagranicznego w Rossji drogą jedną z ważniejszych.

Nie trzeba dalej zapominać, że przy rozwoju dróg żelaznych, wkrótce nastąpić mającym, Warszawa stanie się najważniejszym punktem składowym, jako łącząca sieć dróg żelaznych rossyjskich z europejskimi. Do podniesienia ważności tego przewidzenia, przyczynia się i to jeszcze, że koleje do Warszawy z zagranicy (Warszawsko-Wiedeńska i Łowicko-Bydgoska) będą miały szerokość relsów równą szerokości ich zagranicznej, zaś koleje od Warszawy do Cesarstwa po za Wisłę, budować się będą na większą szerokość; czy więc będziemy mieli most stały dla kolei w Warszawie, czy tymbardziej gdyby go nie było, ruch w Warszawie z powodu przeladowywania towarów musi być daleko większy, niż byłby, gdyby to nie było koniecznem, a ta okoliczność ważność handlową punktu podnosi.

Na topoleżenie królestwa Polskiego, pod względem handlu lądowego Rossji, i w ogólności prawie na cały handel lądowy, w żadnym artykule nie zwrócono uwagi. Zajmowano się głównie handlem morskim, kiedy ten handel ma niedłwie że oddzielną taryffę, bo na każdą prawie pozycję ma opłaty oddzielne, wyższe zazwyczaj; kiedy transport morski zostaje w innych warunkach pod względem kosztów, a z nami bardzo mały mastosunek. Zajmowano się dalej wyłącznie taryffą z r. 1850, kiedy ta zmieniona została, a choć artykuł *Journal de St. Petersbourg* mówi o tych zmianach, że były nieznaczące, nie dały się uczuć i nie wywarły żadnego wpływu na handel, to przecież nie

może się odnosić do nas, gdzie istnieje jedynie handel lądowy, a zmiany te były ulżeniem taryffy dla lądowego handlu, i to zrobionem wtędy właśnie, kiedy, jak powiedzieliśmy, w czasie wojny przez nasz kraj szła jedna z najgłówniejszych dróg handlowych Rossji, a handel morski był prawie zamknięty. Rozumiemy, że w Cesarstwie, dla tych samych warunków, dla których u nas były ważne, ulżenia te uczuć się nie dały. W czasie wojny, nagła zmiana drogi handlowej z morskiej na lądową, wzrost nadzwyczajny stopy frachtu, pokryć musiały wszelkie znizienie taryffy, i na siebie wyłączną zwrócić uwagę; po wojnie, usuwanie się tych warunków, jako fakt bieżący, uważanem być musiało za główną przyczynę zmian handlowych, a nie fakt dawniejszy, znizienie cła, będący w części przyczyną istotną. Dla nas ważność tych zmian, tych ulżeń, była nieskończenie większa.

W naszym artykule starać się będziemy głównie uwzględnić te okoliczności miejscowe, o ile je zbadać mogliśmy. Podamy więc porównanie nowej taryffy celnej z dawną, z wykazaniem zmian jakie w dawniej w czasie obowiązywania nastąpiły, bo bez tego niepodobna osądzić o ile nowa taryffa zmienia cło dawniejsze; ograniczymy się wszakże tylko na handlu lądowym i krajowym, a to głównie dla skrócenia artykułu, który i tak obejmując wszystkie szczegóły, będzie o kilka szpalt dłuższym, jakby sobie może życzyli czytelnicy, mniej interessujący się handlowymi stosunkami kraju.

Porównanie stanu dawnego z nowym, w razie takich zmian uważamy za konieczne. Dziennikarstwo nasze mniej niż teraz rozwinięte w roku 1850 i 1851 i żyjące czem Bóg dał, w czasie zmiany zupełnej stosunków celnych i taryffy, ani słówkiem od siebie nie obznajmiło czytelników z istotą tych zmian, a nie zapisując faktu dla przyszłego historyka handlu, pozostawiło mu ze skutków wnosić o ważności przyczyn, bez podania ich obrazu. Było to niedbalstwo, które teraz miejsca mieć nie powinno.

Zyczyć by należało, ponieważ my ograniczamy się tylko na handlu Królestwa, aby w Cesarstwie wyszło także systematyczne porównanie nowej taryffy z dawną, uwzględniające wszystkie zmiany jakie w niej zasły, wszystkie stosunki miejscowe i wyłączenia jakie dla niektórych portów lub komór mają miejsce, a wykazujące szczegółowo i dokładnie, choćby nawet z uwagami przewidującymi wpływ, jaki to na handel i przemysł, na produkcję i konsumcję wywrzeć może, choćby nawet z danymi statystycznymi, które służyc mogą do poparcia takich uwag.

Zmiany miejscowe mają czasem wcale odrębne znaczenie od zmian ogólnych. Tak naprzykład w Odessie. Do dnia 15 (27) sierpnia r. b. komora portowa tamtejsza działała na zasadzie oddzielnych przepisów, wydanych pod względem Porto-Franco. Przez nią dozwolony był przywóz z zagranicy wszelkich w ogólności towarów, prócz soli, trunków mocnych, zakazanych do wchodu obowiązującą taryffą i niektórych innych przedmiotów nie

dozwolonych do wprowadzenia do Rossji, ze względu na policyjne przepisy i przepisy cenzury.

Od wszystkich towarów zagranicznych, przechodzących na konsumcję miasta Odessy, pobierało się $\frac{2}{5}$ części cła wchodowego od towarów dozwolonych do wchodu na zasadzie taryffy z r. 1850, podług tejże taryffy, a od zabronionych, podług taryffy z roku 1819, za wyłączeniem jednakże: a) win, cukru i herbaty, od których należało pobierać $\frac{2}{5}$ części cła i b) tabaki i tytoniu, tudzież dozwolonych do wchodu trunków mocnych, które podlegały opłacie cła całkowitego, podług taryffy. Z tych dochodów celnych, które wpływały do komory portowej w Odessie od towarów zagranicznych, przechodzących na konsumcję miejscową, potrącało się $\frac{1}{5}$ część na rzecz miasta, a pozostałość przechodziła na dochód celny. Prócz tego pobierały się jeszcze opłaty dodatkowa i kwarantanna, o których mówić nie mamy potrzeby.

Otoż te prawa dla portu w Odessie przestały obowiązywać z dniem 15 (27) sierpnia.

Wrazie takiej zmiany, nader ciekawą jest rzeczą wiedzieć bliżej nieco, jakie ona skutki wywarła. Zrobiliśmy też to odstąpienie od treści artykułu, w tej myśli jedynie, że wzmianka niniejsza skłoni kogo z miejscowych do podania o tem przez Kronikę wiadomości, tém ciekawszej dla nas, że wiemy jakie znaczenie ma port odesski dla zachodnich gubernji Cesarstwa.

Wracając do rzeczy, mniej w naszym artykule podamy uwag, przewidujących wpływ jaki zmiany nią objęte na handel i przemysł, na konsumcję i produkcję wywrzeć mogą, bo nam właśnie brak danych statystycznych do poparcia takich uwag. Widzieliśmy taryffę wprowadzoną w wykonanie i obowiązującą w ciągu trzech miesięcy, nie jest to jednak dostatecznem, aby proste spostrzeżenia bez cyfr, pod względem ocenienia jej wpływu coś znaczyć mogły, a na statystykę potrzeba czasu. Statystyka towarów sprowadzanych przez komorę warszawską, nie może dawać wyobrażenia o statystyce tych jakia są sprowadzane przez wszystkie granice Królestwa. Statystyka miesięcy, w których nie było jarmarku lipskiego, jak i tego miesiąca, w którym jarmark lipski przypada, oddzielnie wzięta, podobnież dokładnego wyobrażenia o roku dać nie mogą. Zresztą do dokładnego osadzenia wpływu taryffy trzeba by oddzielnie, oprócz wiadomości o ilości sprowadzanych towarów, mieć jeszcze dane o ich cenie, napływie na targach zagranicznych, potrzebie i warunkach produkcji krajowej. Naturalna rzecz, że tego mieć nie możemy, że tem samem nieliczne będą być musiały uwagi nasze. Sądziemy jednak, że każdy handlujący, lub interessujący się handlem w galezi w której działa, każdy przemysłowiec, lub interessujący się przemysłem, w swoim fachu, znajdzie dostateczne dane w naszym artykule do ocenienia, o ile nowa taryffa na rozwój jego galezi handlowej lub przemysłowego fachu wpłynąć może. Zdania takich ludzi fachowych, specjalnych, obudzić, wywołać ich ogłoszenie drukiem, jest najgłówniejszym celem obecnej pracy. (d. c. n.)

długo do niego. Z gościów i miny zdawało się, że mu wydawał jakieś rozkazy.

Skończywszy tę rozmowę, zawołał na żyda, kazał sobie podać butelkę wina i oparłszy się prawem ramieniem o wysoką kratę szynkfasu, patrzył z surową dumą na to, co się dziać miało w świetlicy.

Jakoż było tu co widzieć istotnie. Tymczasem bowiem officer ów, który rozkaz odebrał, zbliżył się do Bierzyńskiego z żołnierzem, a ten żołnierz miał w ręku dybę.

Obaczywszy to Bierzyński, cofnął się o krok z oburzeniem i krew mu uderzyła do twarzy. Błyskającemi niepowściągliwym gniewem oczyma, spojrzął on na Wścieklicę i zawołał piorunującym głosem:

— Panie Wścieklico! czy to tak się obchodzisz ze mną?!

Ale Wścieklica wychylał właśnie w tej chwili szklanicę wina. Wychyliwszy ją, odpowiedział ze zwierzęcą na twarzy głupotą:

— Obchodzę się z tobą tak, jakieś sobie zasłużył.

— Ale czy tak ja się obszedłem z tobą, kiedyś był w moich rękach? czym cię nie puścił nawet i bez parolu? — zawołał na to Bierzyński.

— A ja cię nie puszcze nawet i na parol — odpowiedział Wścieklica i zaczął się przechodzić po izbie, świszcząc jakąś piosnkę żołnierską przez zęby.

Widząc to Bierzyński, zacisnął zęby, siadł z gwałtownością na ławę, wyciągnął nogę i rzekł:

— Kuj wacpan!

W krótkiej chwili cała ta robota została ukończoną. Bierzyński lekko okuty i wyprowadzony z świetlicy.

Ale zaledwie przeszedł próg sieni, kiedy Pawełek, obaczywszy swojego pana w kajdanach, ryknął rozdzierającym płaczem i rzucił się przed nim na ziemię.

— Panie! — wołał on, jęcząc we łzach i bólu i obejmując obiedwiema rękami jego kolana, — ja pójdę za panem!

Wruszony tem do żywego Bierzyński, opuścił lewą rękę ku niemu i kładąc ją na jego schylonej głowie, chciał mu zapewne coś odpowiedzieć, — ale wtem stanął jak wryty, wypatrzył oczy w jakiś inny przedmiot znajdujący się w sieni i jakby wposąg się zmienił. Wszyscy spojrzeli za nim w to miejsce i wszyscy go zrozumieli. W tem miejscu bowiem w pół-ciemnej sieni stał jego ulubiony Ordynat.

Szlachetny zwierz, utraciwszy swojego pana w bitwie, póty nie ustąpił z pobojowiska, póki znowu go nie obaczył. Kiedy rannego marszałka niesiono na płaszcach do karczmy, on przybiegł za nim aż tutaj i stanął w sieni. Kiedy Bierzyński leżał bez przytomności na łóżku, wierny jego przyjaciel rwał się po kilka razy, aby wejść do świetlicy; stojący u drzwi żołnierze nie widzieli potrzeby go wpuszczać, a nie umiając go się pozbyć inaczej, uwiązali go za cugle u żłobu. Tam stał on spokojnie, z zwieszoną ku ziemi głową, przez cały wieczór. Ale teraz swym nieomylnym instynktem zbudzony, urwał się od żłobu i przybiegł jak pies do swego pana. Zbliżywszy się do niego, spojrzął w twarz jego i przez chwilę patrzył zadziwionemi oczyma, — ale niebawem, jak gdyby odgadł wszystko, co się działo z jego nieszczęsnym panem, podniósł głowę do góry i zarżał takim drżącym, bolesnym, płaczącym jękiem, że się zdawało, jak gdyby cały świat z nim zapłakał...

Usłyszawszy to rzenie Bierzyński, nie mógł się oprzeć rozdzierającemu żalowi i sam jak dziecko zapłakał. Przycisnąwszy chustkę do oczu, łkał głośno i zdawało się, że nie miał siły ani kroku dalej postąpić...

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE

Depesze Telegraficzne.

London 11 Listopada. Wiadomości nadeszłe z Londynu donoszą urzędownie, że Delhi w zupełności zajęte zostało przez Anglików. Strata ze strony anglików wynosiła 61 officerów i 1148 żołnierzy (a zatem daleko więcej niż pierwotnie donoszono). Jenerał Nicholson umarł w skutku ran odniesionych. Król (wielki mogół—prezydent) Delhi i jego małżonka poddali się i darowano im życie, ale dwajich synowie wzięci przez nas do niewoli, zostali rozstrzelani. Jenerał Havelock uwolnił od oblężenia garnizon angielski zamknięty przez powstańców w Lucknow, stolicy ostatnio wcielonego do posiadłości angielskich królestwa Oude. Stracił przytem 450 ludzi. Między poległymi znajduje się jenerał Neil. Pod Nassek było małe powstanie. Powstańcy z 25 pułku zostali pobici pod Kemplee. (?) W Pendzabie rozbojnicze bandy zostały jak się zdaje rozproszone.

Depesza z Paryża potwierdza uwolnienie Lucknow od oblężenia. To miasto zostało przez zamkniętych w nim anglików zupełnie podminowane, tak, że w razie potrzeby, byłoby mogło zostać wysadzone w powietrze. Przy zdobyciu Delhi było tylko 3500 żołnierzy angielskich czynnych.

Paryż 11 Listopada. (Z rana). Dzisiejszy *Moniteur* ogłasza postanowienie zwołujące ciało prawodawcze na dzień 28 b. m. Dalej tenże dziennik donosi, że minister sprawiedliwości pan Abbattucci wczoraj wieczorem życie zakończył.

New-York 28 Października. Najlepsze papiery bankierskie notują się na Londyn 105, inne papiery handlowe na 106. Wszystkie akcje podnoszą się. (Neue Pr. Zig.)

A N G L J A.

Londyn 9 Listopada. Długa i nudna robota z windowania liny telegraficznej z pokładu okrętów *Niagara* i *Agamemnon* już została ukończoną i jak olbrzymi wąż w setnych zakrętach, leży teraz ta lina telegraficzna zaatlantycka na warsztatach arsenału w Plymouth, gdzie ma przezimować. Dla zapewnienia jej wygodnego przezimowania, zbudowano tam umyślnie szopę na 120 stóp długo, a na 90 szeroką. Okręt *Niagara* powrócił już do Ameryki, gdzie mają być przedsięwzięte rozmaite zmiany w jego wewnętrznym urządzeniu.

Dziś z rana oddział 60go pułku strzelców celnych udał się z Chatham do Gravesend, żądając na statku *Indomptable* udać się do Madras.

Flota paropływów towarzystwa *Peninsular and Oriental Company*, wkrótce zostanie znacznie powiększoną. Przedwczoraj już należący do niej, w Glasgowie zbudowany nowy paropływ *Nemesis* (objemu 2600 beczek—siły 600 koni) przybył do Southampton. Trzy inne budujące się paropływy tegoż towarzystwa, *Benares*, *Salsette* i *Northam* bliskie są ukończenia.

Nowy lord major sir Robert Carden, członek Izby niższej, udaje się dziś stosownie do dawnego zwyczaju, w towarzystwie licznego orszaku, w u-

roczystym pochodzie do Westminster, aby tam złożyć przysięgę w ręce baronów urzędu skarbowego.

Przesilenie pieniężne zaczyna już pokazywać swoje szkodliwe wpływy na banki. *Western Bank* w Szkocji, który wstrzymał swoje wypłaty, miał 100 kantorów pomocniczych z kapitałem 40 milionów rs. Przez ten wypadek majątki ludzi prywatnych, którzy je złożyli w tym banku, zostały zachwiane lub zniszczone; źródło pożyczek dla stanu kupieckiego zamknęło się i mnóstwo podobnych banków, które miały ożywione stosunki z tym upadłym zakładem, bardzo jest w swoim istnieniu zagrożone.

Do wielkiego bankructwa w Sheffield (handel towarów żelaznych *Naytown, Beikers et comp.* z deficytem 3 1/2 milionów rs.), przyłożyło się bankructwo jednego z najznakomitszych domów z Ameryką handlujących, *Dennistoun i Spół.* w Glasgowie, Londynie i Liverpoolu, z deficytem 14 milionów rs. Z tych wielkich sum, można domyślać się jak wielka liczba rozmaitych drobnych profesjomstów, kupców i fabrykantów, przez takie bankructwo ucierpieć musi. Prócz tego rzeczywista przyczyna tego złego dotąd panuje, ponieważ każdy okręt odpływający do Ameryki, bierze na pokład milion rs, w brzęczącej monecie, albowiem takowa jeszcze korzystniej procentuje się tam z powodu przesilenia pieniężnego, niż u nas. Jeśli ta potrzeba gotowizny w Ameryce nie prędko ustanie i spokojność niewróci, Anglja nie inaczej zdoła uniknąć bankructwa wielkiej liczby większych i mniejszych domów, jak przez nieograniczone wypuszczenie w obieg papierów bankowych, w ilości, którejby spłacić gotowizną na zawołanie, nie można było. Jakkolwiek powaga i rzetelność angielska sprzeciwia się użyciu podobnego środka zaradczego, można jednak przyznać ścisłe rzecz rozpatrzywszy, iż tak niezmiernie bogaty kraj nie nie ryzykuje przedsięwzięcie ten środek. Jeśli tylko szczególnie ciężkie czasy nie nadejdą, wkrótce dostateczna ilość srebra wpłynie do kass naszych ruchliwych kupców, i pozwoli bankowi wykupić swoje papiery. Nawet w tak zagrażającej chwili jak terazniejsza, gdzie pieniądze naturalnie starają się wysunąć z rąk handlu, mamy nieomyślny dowód jak wielki jest zapas gotówki kursującej w kraju, kiedy angielskie 3 procentowe papiery długu krajowego nie spadają niżej 89%.

Mieszkańcy zamożnej części miasta *Belgravia* przygotowują petycję do parlamentu, w której proszą o usunięcie męczarni na katorżniców nieustannie są narażeni, to jest katorynek włoskich włóczących się po ulicach. Liczba tych koczujących przybyszów wynosi przeszło 1000 i w całym mieście nie ma przed nimi bezpiecznego schronienia. Amatorstwo muzyki kucharek i pokojówek, daje tym włoskim korbowym muzykantom zarobek, który we Włoszech dla ludzi ich stanu stanowi w krótkim czasie majątek. Ale przymusowy podatek, jaki uszy ich panów płacić muszą, jest rzeczywiście prawie nie do zniesienia.

Londyn 10 Listopada. Zaraz po otrzymaniu wia-

mogła myśl i trwoga o siebie samego. Odjął więc chustkę od oczu i spojrzał najpierw, aby obaczyć, gdzie się znajduje i w którą wiozą do stronę? — Obznajmionoemu dokładnie z tą okolicą, nie trudno mu to było odgadnąć. Jakkolż znajdował on się w tej chwili właśnie na samym środku owej równiny, która się rozlegała między jego dawnym obozem i zamkiem. Miejsce to było mu dobrze znajome, — lecz na tem miejscu jakieżto straszne widowisko przedstawiło się jemu!

Noc była ciemna, — ale na niebie dokoła najstraszliwsze gorzały łuny.....

Spojrzał na prawo, — a tam właśnie w tej chwili gorzał dwór jego matki. Syczące iskry wystrzeliwały jak rakiety do góry, widać było czerwone dymy unoszące się w niebo, słychać było chrzęst walących się belek i dachów, słychać było gwary piekielne i jakby jęki tysięcy...

Spojrzał na lewo, — a tu dogorywały już tylko resztki zabudowań otaczających zamek. Porozwalane mury, utracona połowa baszty narożnej, powybijane szyby, przedstawiały widok przerażający. Już tu była cisza grobowa, ale w tej ciszy, z pomiędzy wałów czerwonego zarzewia i dymów płomiennych, jak gdy-

domości o zgonie xiężnej Nemours, xiąże Albert udał się do owdowiałego xięcia, aby mu wyrazić swoje współ-ubolewanie. Wczoraj obchodzono w familijnem kole w Windsor, 17 rocznicę urodzenia xięcia Walji. *Court Journal* donosi, że rodziny xiężniczki Wiktorji tym razem w dniu 20 b. m. obchodzone będą z większą niż zwykle wystawnością, nie tylko dla tego, że xiężniczka wkrótce ma się zaślubić z xięciem Fryderykiem Pruskim ale i z powodu że w dniu tym zaczyna 18ty rok życia, a zatem według praw angielskich staje się pełnoletnią. Względem przyszłego małżeństwa xiężniczki donosi ten dziennik, że ślub odbędzie się w królewskiej kaplicy i zapewne z temi samymi ceremonjami, jakie miały miejsce przy ślubie Jęj Królewskiej Mości. Dwór w początku stycznia przeprowadzi się z Windsor do Londynu. Wysoka nowo-zaślubiona para zaraz po ślubie uda się na dół 8 do Windsor, a następnie powróciwszy ztamąd przyjmować będzie w Londynie urzędowe powinszowania. Dotychczas nie więcej w tym względzie niewiadomo, ale i te zarządzenia z powodu słabości zdrowia króla pruskiego uleżą mogą zmianom.

Globe donosi że jenerałowi majorowi Lawrence, udająca się do Indji poczta, powiezie wielki krzyż orderu Łaźni. (N. Pr. Zeit.)

B E L G J A.

Bruxella 10 Listopada. Przesilenie ministerjalne skończyło się. *Moniteur* wydany przed chwilą ogłasza zwycięstwo liberalistów, które tak jest zupełnie jakiego tylko spodziewać się było można. Dekret datowany wczoraj donosi, że Jego Królewska Mość podane d. 31 października r. b. prośby o dymissję przez p. wicehrabię Vilain XIV, Mercier, Nothomb, jenerała porucznika Greindt i p. Dumont przyjął. Dekret ten kontrasygnowany jest przez prezesa rady ministrów p. de Decker. Drugi dekret kontrasygnowany przez tegoż ministra, mianuje członka Izby deputowanych Charles Rogier ministrem spraw wewnętrznych. Trzecim postanowieniem podpisanem przez p. Rogier, udzieloną zostaje dymissja p. De Decker; inne postanowienie nominuje p. Wiktora Tesch, członka Izby reprezentantów ministrem sprawiedliwości; barona de Vrière, gubernatora Flandrji zachodniej, ministrem spraw zagranicznych; deputowanego Frère Orban, ministrem skarbu; jenerała-majora Berten ministrem wojny; a p. Partoes sekretarza jenerałnego w ministerstwie budowy publicznych, pełniącym zastępczo obowiązki ministra tegoż wydziału.

Jestto zatem gabinet czysto liberalny. Ciekawi jesteśmy jak panowie klerykałni przyjmą ten ciós. Wczoraj jeszcze mieli oni nadzieję tryumfu.

(Neue Preussische Zeitung.)

F R A N C J A.

Paryż 10 Listopada. Wiadomość która się w ciągu dnia rozeszła w Paryżu, sprawiła wielkie powszechne zadziwienie. Dziennik *Patrie* otrzymał napomnienie z powodu artykułu finansowego, ogłoszonego wczoraj z podpisem Delamarre. Dziś zrana ministrowie zostali na nadzwyczajne posie-

by z grobu, na straszliwy dzień sądny jego własną otworzoną ręką, patrzył na niego przerażający szkielet jego opiekuńczego zamczyska i patrzył dziurawymi oknami, jak wygniłymi trupiej czaszki oczyma.... Teraz właśnie nad tą straszliwą ruiną dał się słyszeć jęczący głos sygnaturki, zawieszonyj nad zamkową kaplicą, — zdawało się, jakby w tej chwili, klęcząc u nóg kapłana, dogorywał ostatni duch tego starego zamczyska....

Jeszcze tu było widać i więcej. Na ziemi bowiem, po tej stronie i owej, leżały trupy pobitych konfederatów. — pomordowane ciała niewinnych chłopów, którzy mieli wieść obywatelowe bagaże, — i niezakrzepła krew sączyła się strugami po ziemi. Koła wozu, na którym jechał, czasem wstąpiły na nogę ludzką, na pierś albo rękę i zdruzgotały ją z chrzęstem okropnym, — czasem prosto z przejechałego trupa wpadły w jasną kałużę krwi i krew bluznęła z pod kół i jeszcze raz bryzgnęła na niego...

Bierzyńskiemu się zdało, że jedzie w piekło! Zakrył twarz obydwoma rękami, zaszuśniało mu w głowie, stracił wszelką przytomność i odtąd nic już nie widział przed sobą!...

(Dalszy ciąg nastąpi.) 612

Ale ocknął się wreszcie i rzekł głosem łzami zalany do swego sługi:

— Zostań mój Pawle i miej o koniu staranie. Niech was tu Bóg ma w swojej opiece! — Z temi słowami, łkając ciągle i chwiejąc się na nogach, wyszedł ze żołnierzami przed bramę.

Tam stał wóz przygotowany dla niego. — Bierzyński go widział, bo go przyprowadzono aż do samej drabinki i poświecono latarnią, — ale w tej chwili był on tak boleścią rozdarty i tak mało przytomny, że ledwie wiedział co się z nim działo. Pomogli mu więc żołnierze i wsadziwszy go na rękach pomiędzy drabinki wozu, sami posiadali około niego. Wóz ruszył z miejsca powolnym krokiem, lecz Bierzyński, łkając ciągle jak dziecko inic nie widząc przed sobą, nie wiedział nawet, w którą wieziono go stronę....

Wszakże nie dosyć na tem. Na dzisiaj bowiem przygotowana była dla niego boleść, jeszcze daleko większa. Tak być musiało, — zwłaszcza że on dzisiaj nie tylko konia i sługę utracił!

Owo więc jadąc na owym wozie, łkał on długo w swoim głębokim żalu. Ale zjechawszy paręset kroków, utulił się we łzach — a nad żalem za utraconym koniem i sługą prze-

